

Р. О. Баранов,
аспірант кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою,
Національна академія державного управління при Президентові України

МЕХАНІЗМИ ВІДМИВАННЯ ГРОШЕЙ З ВИКОРИСТАННЯМ НЕЛЕГАЛЬНИХ СХЕМ ГРОШОВИХ ПЕРЕКАЗІВ

R. Baranov,
Postgraduate student of the National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

MECHANISMS MONEY LAUNDERING SCHEMES USING ILLEGAL MONEY TRANSFERS

Розвиток трудової міграції, зовнішньої торгівлі стимулюють попит на послуги платіжних систем, у тому числі внаслідок традицій та інших факторів зберігається попит населення і дрібних торгівців на альтернативні системи грошових переказів на транснаціональному рівні. Поряд з цим зростає активність терористів, кримінальних кіл у розробці схем розрахунків та платежів, які дозволяють уникати контролю з боку держави. Використання альтернативних схем грошових переказів для відмивання брудних грошей та фінансування набувають значення проблеми глобального рівня. Найбільш популярною схемою вважається "хавала", яка має давню історію і розповсюджена у ісламських країнах, або в тих юрисдикціях, де проживають мусульмани, але також слід відзначити аналогічні схеми у Китаї та Африці. Користувачами таких схем є переважно трудові мігранти, дрібні торгівці, але й кримінальні елементи та терористи. Розвиток неофіційних (альтернативних) систем грошових переказів пов'язаний з причинами фінансового, кримінального характеру та комфортності. Держава має застосовувати комплексний підхід щодо таких схем, включаючи санкції та стимулювання розвитку та популяризації офіційних систем. Надмірне регулювання може змусити систему "хавала" та інших провайдерів аналогічних послуг піти повністю в тінь і зробити їх ще більш уразливими для ризиків відмивання грошей.

Development of labor migration and foreign trade stimulate demand for services of payment systems, as well as saving traditions and other factors maintain needs of households and small traders in alternative remittance systems at transnational level. Along with activity of terrorists, and criminal circles increased in the designing settlement and payment schemes which would allow to avoid state control. The use of alteranative money remittance schemes for money laundering and financing of emerging reached global level of issue. The 'hawala', which considered as the most popular scheme, has a long history and widespreaded in Islamic countries or in jurisdictions where Muslims live, but also should be paid attention to similar schemes in China and Africa. Users of such schemes are mostly migrant workers, small traders, but also criminals and terrorists. The development of informal (alternative) money transfer systems linked to financial reasons, criminal character and comfort. Therefore the state should adopt an integrated approach to such schemes, including sanctions and incentives for the development and popularization of formal systems. Excessive regulation could force 'hawala' and other providers of similar services go fully into the shadow and make them more vulnerable to the risks of money laundering.

Ключові слова: грошові перекази, платіжні системи, протидія відмиванню брудних грошей, боротьба з фінансуванням тероризму, економічна злочинність, регулювання фінансових ринків.

Key words: remittances, payment systems, anti-money laundering, terrorist financing, economic crime, regulation of financial markets.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ТА ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Великі обсяги грошових переказів проводяться поза сфери нагляду офіційною системою, представляючи со-

бою загрозу відмивання грошей і фінансування тероризму (ВГ/ФТ). Окрім трудових мігрантів, також фізичні та юридичні особи, які прагнуть уникнути сплати податків та митних зборів, використовують неофіційні канали грошових переказів, включаючи систему "хавала" та її аналоги. Складність визначення самого феномену пов'язана

на з тим, що грошові перекази типу "хавала" проводяться в деяких країнах офіційно зареєстрованими особами, проте, як правило, відносяться до тіньової економіки, такі системи мають непрозору структуру, мають національну (етнічну, конфесійну, регіональну) специфіку. Це явище представляє проблему не лише для країн з перехідною економікою, але й для розвинутих країн, які є приймаючими країнами для трудових мігрантів та політичних біженців. Тому необхідна розробка державної політики щодо усунення передумов для використання таких схем для ВГ/ФТ.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ПУБЛІКАЦІЙ ЗА ПРОБЛЕМАТИКОЮ ТА ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Ринок грошових переказів в усьому світі дуже активно розвивається, зокрема, внаслідок підвищення мобільності робочої сили та розвитку міжнародної торгівлі. Вітчизняні фахівці більше уваги приділяють приватним грошовим переказам у зв'язку з трудовою міграцією [2; 3], адже у деяких країнах з перехідною економікою обсяги транскордонних переказів трудових мігрантів перевищують 40% ВВП, проте протидія використанню неофіційних схем грошових переказів для відмивання грошей та фінансування тероризму залишається недостатньо вивченою. Схеми альтернативних грошових переказів (далі — САПГ) постійно розвиваються та розповсюджуються як компонент тіньової економіки. Системи грошових переказів, за оцінками FATF, є третім за популярністю механізмом відмивання грошей після банківської системи та операцій з готівкою [15]. Неофіційні схеми грошових переказів є предметом досліджень фахівців Світового банку [12], FATF [8], MONEYVAL [14], центральних банків [10], Міжнародної організації з міграції [12]. В Україні ця тема стає особливо актуальною у зв'язку із військовими конфліктами та небезпекою тероризму, а також зростаючими масштабами трудової міграції. Варто відзначити праці В. Куценко [3], О. Підхомного [6], Н. Побулавець [7], присвячені використанню САПГ для відмивання грошей, а також для ухилення від сплати податків та зборів.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ ДОСЛІДЖЕННЯ

Ціллю статті є аналіз причин та передумов трансграничних напівлегальних та нелегальних схем грошових переказів для відмивання грошей і фінансування тероризму та обґрунтування адекватних заходів держави на національному рівні.

ВИКЛАД ОСНОВНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА ЇХ ОБґРУНТУВАННЯ

У будь-якій економічній системі, де існують гроші, люди і підприємства, що бажають перевести гроші один одному, мають скористатися різними способами. Окрім фізичного переміщення грошей самими платниками, у цивілізованому суспільстві дешевше, зручніше і безпечніше через звичайні банки і інші фінансові установи. Разом з тим, на додаток до звичайної банківської діяльності, гроші та інші цінності можуть бути передані за допомогою використання стародавніх схем, які виникли задовго до появи банків у Південно-Східній Азії, Індії та Близькому Сході. Такі системи завжди працювали на довірі, давніх традиціях, в межах певних спільнот, використовуючи агентів, які мають домовленості між собою

щодо отримання грошей (інших цінностей) від людей в одній країні, а виплачувати гроші (або їх еквівалент) родичам, партнерам або друзям в іншій країні, без необхідних формальностей, які застосовуються для звичайних банківських процедур. У таких САПГ розрахунки можуть проводитися з використанням банків або без їх посередництва, з можливістю взаєморозрахунків, задіяння кур'єрів, з наданням супутніх фінансових послуг (порука, обмін валют, застава). САПГ адаптують новітні технології, в тому числі засоби зв'язку і кодування, тому помилково їх вважати патріархальними.

САПГ — це будь-яка система, механізм, або мережа людей, яка отримує гроші з метою внесення коштів або еквівалентної вартості, що підлягають сплаті третій особі в іншому географічному місці, або в іншій формі. Експерти FATF визначають САПГ як сервіс грошових переказів, пов'язані з певними географічними регіонами або етнічними спільнотами, що забезпечують переказ і одержання грошових коштів або еквівалентних цінностей і здійснюють розрахунки шляхом торгівлі, готівкових платежів і взаємозаліків протягом тривалого періоду часу [6]. У цьому варіанті до САПГ можна відносити навіть несистемні канали грошових переказів, які носять нерегулярний характер, наприклад, передача валютних цінностей через знайомих, які їдуть в іншу країну, і не мають ознак організованих систем. Огляд, проведений Азіатським Банком Розвитку [9], показує, що близько 80% переказів здійснюються шляхом фізичного провезення грошей через кордони самими мігрантами, їхніми друзями та родичами або іншими особами для передачі сім'ям. Решта 20% переказів відправляються через банки і поштові канали переказу грошей.

Оскільки такі системи працюють за межами традиційних банківських систем, то їх часто називають "альтернативним переказом", а у деяких юрисдикціях — "нелегальними" або системою, яка співіснує з банківською (парабанківська система). В публікаціях МВФ та Світового банку САПГ часто називають "неформальними переказами грошей". Деякі експерти називають їх нелегальними (англ. underground). Все ж такі жодне з таких визначень не є буквально точним. У деяких країнах САПГ тісно працюють з банківською системою, навіть мають рахунки в банках. Наприклад, в Австралії від офіційно зареєстрованих САПГ, з 1988 року згідно з законом FTR Act вимагається мати рахунок у банку та перебувати у сфері державного регулювання, звітувати про трансакції, в т.ч. підозрілі в плані відмивання грошей [15]. У багатьох азіатських країнах, наприклад, Пакистані, САПГ офіційно реєструються, а Індії, В'єтнамі — реєстрація не вимагається.

Канали трансграничних грошових переказів у будь-якій країні включають офіційні канали (державна та недержавна пошта, банки, компанії з грошових переказів) та неофіційні канали (туристи, контрабандисти, організована злочинність, діаспора, соціальні мережі та різні співтовариства за інтересами). САПГ обслуговують певну частину таких переказів, але оцінити точні обсяги операцій вдається лише приблизно, на підставі опитувань. У рамках цієї публікації ми зосереджуємося на міжнародних переказах, але слід враховувати, що САПГ популярні і внутрішніх ринках.

Експерти FATF виділяють одразу кілька причин співіснування САПГ поряд з офіційними системами переказів (рис. 1).

Рис. 1. Причини існування САПГ (результати опитування країн)

Джерело: [7].

Деякі експерти акцентують увагу на макроекономічних передумовах існування САПГ, а саме економічний арбітраж між юрисдикціями [15], вони справедливо підкреслюють, що такі системи здійснюють переказ в інші регіони дешево та ефективно.

Підхотний О. та Яструбецька Л. називають низку причин розвитку нелегальних платіжних систем [2]: низька вартість послуг з переказу у порівнянні з банківською системою, надійність здійснення фінансових операцій, відсутність документального оформлення фінансових операцій, вигідний в порівнянні з банківським обмінний курс та необмежений режим роботи.

На нашу думку, причини розвитку САПГ слід поділяти на причини фінансового, кримінального характеру та комфортності. Фінансові причини полягають у тому, що в деяких випадках САПГ є більш дешевшим способом задоволення потреби громадян, особливо, якщо це невеликі суми, а передача грошей між родичами та знайомими взагалі може бути безкоштовною. Наприклад, неофіційні постачальники беруть комісію близько 1% (25—50% від тарифів офіційних систем переказу), що значно нижче комісії за формальні грошові перекази (від 2% до 11%) [8]. Крім того, завдяки низьким операційним видаткам, САПГ прибуткові з меншою маржою, ніж офіційні фінансові установи, тому пропонують вигідніші обмінні курси. Кримінальний аспект полягає у прагненні юридичних та фізичних осіб приховувати реальні грошові надходження, використовувати регулятивний арбітраж (наприклад, коли регулятивні механізми в одній країні менш суворі, ніж в іншій) для обходу заборон та регулятивних вимог. У тих країнах (або регіонах країни), де поширена тіньова економіка, бізнес та працівники віддають перевагу неформальним фінансовим транзакціям. Побоювання, що їхні дії можуть стати об'єктом уваги з боку податкових органів, а кошти будуть заблоковані фінансовими установами або владою, стимулюють приховування доходів. Комфортність САПГ полягає у тому, що для переказу та отримання грошей не вимагається документів, а в багатьох випадках гроші передаються особисто відправником (або його агентами) отримувачу. У багатьох народів світу склалися істо-

ричні традиції проведення фінансових транзакцій лише через довірених осіб. У деяких віддалених районах немає відділень пошти або банку, і люди часто змушені користуватися неформальними послугами. Наприклад, в Афганістані, де в підконтрольних талібам районах немає банків, САПГ працюють ефективно: платежі проходять продовж 24 годин за комісію в 1% [15]. Для України це набуло своєї специфіки, пов'язаної з закриттям відділень пошти та банків у зоні військового конфлікту, а також популярністю схеми "хавала" серед мусульман (у першу чергу, корінного населення Криму та іммігрантів-торговців з арабських країн, Північного Кавказу і Середньої Азії), громадян КНР та В'єтнаму.

Грошові перекази в Україні є дуже динамічним бізнесом. На кінець 1 кварталу 2015 року в країні функціонувала, за даними Національного банку України, 41 платіжна система, в т.ч. 16 систем, створених нерезидентами. Показово, що на 1174 млн грн. переказів в Україну припадає переказів з України на 229 млн грн., тобто у 5 разів менше [1], проте достовірною статистика нелегальних переказів відсутня. За оцінками Національного банку України, обсяги коштів, що надійшли в країну неформальними каналами (шляхом передавання готівки або матеріальних цінностей від одного домогосподарства іншому), за 2014 рік становили 0,9 млрд дол. США, або 13,7% від загальних обсягів грошових переказів в Україну. Достовірність таких цифр нам здається сумнівною, оскільки не проводяться систематичні обстеження ринку грошових переказів. За даними Міжнародного фонду сільськогосподарського розвитку (IFAD) Україна є лідером в Європі за отриманими грошовими переказами — 7,6 млрд дол. США. Чисельність українських трудових мігрантів, за різними оцінками, коливається від 5 до 7 млн осіб. Найбільшими приймаючими країнами є Росія, Польща, Італія та Чехія. Якщо припустити, що середня сума грошового переказу від 1 працівника на місяць складає близько 200 євро, то за нашими оцінками, щорічно через САПГ надходить в Україну до 2,5 млрд євро (до 15% від всіх надходжень від емігрантів). Таку оцінку слід скоригувати, оскільки "заробітчани" з країн Південної Європи та ФРН особисто гроші практично не

привозили, за даними МОП [2], тобто перекази заробітчан надходили переважно офіційними каналами. Проте з точки зору протидії ВГ/ФТ проблему представляє відсутність даних про грошові перекази з України різними САПГ, а також чисельність іноземних громадян, які працюють легально або нелегально в Україні.

Потреба у послугах таких систем виникає у різних категорій економічних суб'єктів, включаючи підприємців, туристів, мігрантів. Ми вважаємо, що слід враховувати наявність одразу кількох причин у кожній категорії клієнтів САПГ. Законслухняні особи можуть користуватися альтернативними способами переказу грошей у ситуаціях час від часу, коли не потрапляють в регіони, де немає зручного доступу до банків або інших фінансових установ. Інші категорії населення, включаючи дрібних торговців, більше довіряють конкретним САПГ, що обслуговують певні спільноти (діаспори, етноси, конфесії). Третя категорія включає осіб, що прагнуть уникнути валютного контролю, сплати податків та накладених санкцій. З точки зору національної безпеки найбільшу проблему представляють грошові перекази, пов'язані з певним нелегальним бізнесом, корупцією або з політичними особами. Користувачами САПГ є різні категорії осіб: трудові іммігранти, дрібні торговці; ісламські банки для міжбанківських розрахунків; компанії з експлуатації природних копалин для переказів грошей на лізинг обладнання; терористи та наркоторговці. САПГ можуть використовуватися у незаконних цілях для нелегальної зовнішньої торгівлі, відмивання грошей та ухилення від санкцій.

Легальні трудові мігранти більшою мірою користуються офіційними системами переказів. Це пов'язане, на нашу думку, з тим, що трудові мігранти проводять перекази на регулярній основі, прагнуть отримати більшого рівня безпеки і здатні довести законний характер своїх доходів [9]. САПГ також надають інші (супутні) послуги: обмін валют, надання позик, торгових гарантій та зберігання грошей. В деяких країнах оператори САПГ можуть працювати під легальним прикриттям як ломбарди, пункти обміну валют, туристичні агентства або магазини мобільного зв'язку.

Фахівці FATF поділяють САПГ на три типи: легітимні, частково легітимні та нелегітимні [7]. Перші відносяться до розрахунків всередині родини або племен, обслуговують легітимних клієнтів і визнаються, але не регулюються державою, можуть відкрито рекламувати свої послуги і бути добре відомими для клієнтів. Такі схеми документують трансакції, але завжди працюють виключно на основі довіри, проводять розрахунки через банки, а тому існує можливість виявляти підозрілу активність. Напівзаконні схеми обслуговують легітимних клієнтів, але незаконно використовуються для переказу грошей за кордон. Незаконні САПГ створюються для обслуговування злочинних елементів. Законні та незаконні прибутки змішуються у САПГ, наприклад, послугою грошового переказу може скористатися і легальний мігрант, і злочинець. Дуже часто незаконні САПГ переходять під повний контроль організованих злочинних груп, що обслуговують наркотрафік, торгівлю людьми та зброєю.

САПГ успішно конкурують з іншими постачальниками таких послуг та мають спільні з ними риси: регулярні перекази фізичних осіб на невеликі суми, присутність у країнах з високою трудовою еміграцією та імміграцією, пропонують законні фінансові послуги. Альтернативні системи розвиваються в тих регіонах, де

слабкій офіційний фінансовий сектор. Відмінністю таких систем від офіційних є робота у рамках певної спільноти (навіть з етнічною або релігійною дискримінацією), з мінімальним документуванням трансакцій, часто без реєстрації та звітності перед регулятором і органом фінмоніторингу, відсутністю офіційної ідентифікації клієнта.

В усіх видах схем використовуються кодовані повідомлення та іноді грошові кур'єри (перевізники валюти на оптові суми). САПГ проводять (1) прості двосторонні угоди або (2) складні угоди із взаєморозрахунками, за участь трьох і більше сторін. САПГ можуть відправляти одним переказом суми, отримані від різних відправників-фізичних осіб, через міжнародну банківську систему та використовувати кліринг через платежі на користь третіх сторін. Чимало САПГ використовують для розрахунків еквівалентну вартість замість грошових інструментів, наприклад, зарахування в погашення боргу, продаж товарів. Такі системи засновані на переказі грошових коштів шляхом повідомлень і підтвердження електронною поштою, факсом, телефоном, Skype зв'язком, соціальної мережі. Матеріальні цінності переміщуються з країни в країну без супровідних фінансових документів.

Не існує ніяких боргових інструментів, якими обмінюються брокери ("хаваладари"). Угоди виконуються виключно на репутації системи (брокера) і під її гарантії. Оскільки ця система не залежить від правового забезпечення вимог і держави, то може працювати навіть за відсутності юридичних норм і банківської системи. Клірингові розрахунки між брокерами відбуваються через певні періоди. За схемою "хавала" клієнт-відправник звертається до нелегального брокера, який після отримання грошей відправляє своєму партнерові в країні призначення платежу повідомлення, яке містить суму, ім'я одержувача платежу і код. Для отримання грошей реципієнт звертається до місцевого нелегального брокера і називає код платежу, щоб отримати цінності. У рамках цієї публікації варто зосередитися лише на основних видах операцій, які можуть використовуватися для ВГ/ФТ. У таких схемах беруть участь 6 ключових осіб: злочинець (отримує доходи), контролер (збирає надходження від злочинців), колектор (приймає гроші та розміщує за вказівкою контролера), координатор (керує процесом відмивання грошей), відправник (відправляє гроші за призначенням), отримувач (приймає переказ грошей або інших цінностей). Для передачі грошей без документів в кримінальних САПГ використовують у якості розпізнавального знаку банкнота з вказаним номером, також повідомляється номер мобільного телефону, з якого буде дзвонити отримувач, та код переказу (табл. 1).

Метою фінансування тероризму є зібрання грошей з різних джерел, в тому числі законних таких, як благодійні організації, використовуючи як легальні, так і нелегальні методи, а потім проведення своїх операцій за планами своїх угруповань. Сума грошей, яка використовується для фінансування терактів, може бути невеликою, особливо в порівнянні з сумами відмивання грошей, і тому їх практично неможливо виявити іншим способом, ніж розслідуванням. Оскільки пункти сервісу САПГ працюють у торговельних центрах міст, то вони потенційно можуть бути залучені на всіх етапах відмивання грошей. Для цілей розміщення брудних грошей у фінансовій системі кошти з різних джерел може змішу-

Таблиця 1. Основні методи, що використовуються для переказів з метою ВГ/ФТ у САПГ

Призначення	Методи
Для переказу прибутків від злочинної діяльності	Використання підприємств, які розміщують гроші у банку для переказу третім сторонам. Передача готівки іншим особам для офіційних грошових переказів. Внесення готівки на банківських рахунок від імені контролера. Перевезення готівки кур'єрами або в товарній масі. Укладання договору між злочинцем та контролером на експорт товарів або послуг. Переведення надходжень від продажу наркотиків на підставних осіб для внесення на рахунок у банки
Ухилення від санкцій	Проведення розрахунків особами з країн, що підпадають під санкції, через систему грошових переказів дрібними сумами
Фінансування тероризму	Переведення грошей від терористичних організацій на виконавців терактів в інших країнах

Джерело: складено автором за даними [7].

ватися з легальними надходженнями, наприклад, доходами від зовнішньоторговельних операцій.

САПГ однаково вразливі до небезпеки використання їх кримінальними елементами, так як і звичайні фінансові установи. Враховуючи, що всі фінансові транзакції здійснюються методом взаємозаліку або при особистих зустрічах, то відстежити ці потоки державні контрольні органи не в змозі. FATF також визнає нагляд за САПГ вкрай неефективним. Проблема представляє саме використання таких схем для відмивання грошей, фінансування тероризму і для уникнення сплати податків. Державний бюджет країни втрачає значні надходження від несплати податків і зборів. Відсутність доступних записів і контролю в САПГ роблять неформальні канали переказу грошей більш уразливими з погляду зловживання злочинцями з метою відмивання грошей та фінансування тероризму. Перекази можуть дробитися або здійснюватися одночасно через декілька каналів.

Нову загрозу для фінансової безпеки країни представляє бурхливий розвиток цифрових грошей (типу біткоїн), а також платежів всередині соціальних мереж та порталів. Зокрема нещодавно запущена платіжна система на сайті Однокласники (понад 40 млн підписантів), популярною є система Яндекс. В Україні електронних грошей можуть бути лише банки, це дозволяє обмежити дерегуляцію ринку для САПГ.

Заходами боротьби держави з використання САПГ для ВГ/ФТ є, по-перше, покарання учасників таких схем; по-друге, стимулювання розвитку офіційних систем грошових переказів; по-третє, відновлення довіри населення до банків та інших фінансових установ. У багатьох країнах проти осіб, що займаються нелегальними грошовими переказами, встановлені високі штрафи (від 5 тис. євро в Болгарії до 465 тис. євро на Мальті) або заміна на тюремне ув'язнення строком до 5 років [14]. У якості заходів державної політики ми пропонуємо: спростити загальні вимоги до офіційних систем переказів щодо збору деяких відомостей від клієнтів, а також вимоги до ідентифікації осіб для сум грошових переказів у еквіваленті 100 дол. США; лібералізувати вимоги до клієнтів (платників) при переказі коштів через банківські рахунки на комерційні цілі; стимулювати розвиток безготівкових розрахунків та платежів; популяризувати формальні канали переказу грошей; запровадити офіційну реєстрацію САПГ; проводити регулярне опитування підприємців та громадян; стимулювати легальну трудову міграцію та обмежувати (забороняти) нелегальну зайнятість; підвищувати ефек-

тивність правоохоронних органів у виявленні осіб, які пропонують такі послуги. Також слід запровадити моніторинг САПГ, особливо в регіонах, де висока концентрація трудових мігрантів та біженців, а також в регіонах, які є постачальниками робочої сили за кордон. У багатьох країнах правоохоронні органи замовляють обстеження ринку САПГ шляхом опитування: в Британії — огляд 2015 року охопив діаспори з Гани, Румунії, Сомалі та Бангладеш [11].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Ми вважаємо, що САПГ слід віднести, з одного боку, до "тіньового фінансового бізнесу" (shadow banking), а з іншого боку — до ісламського банкінгу (оскільки неофіційним центром найбільш популярної САПГ "хавала" є арабське місто Дубаї). В Україні слід підвищити роботу з легалізації трудових мігрантів, що працюють за кордоном, а також тих іноземців, хто займається підприємницькою діяльністю або працює за наймом в Україні. Особливу увагу державним органам слід приділити факторам популярності САПГ серед трудових мігрантів, а також серед кримінальних кіл, зокрема, ідентифікації ознак відмивання брудних грошей, подальшому обмеженню готівки з розрахунках та диференційованому підходу до ідентифікації клієнтів залежно від розміру сум переказу. Необхідно запровадити моніторинг платіжних систем в Інтернеті у зв'язку з тим, що їх популярність серед злочинців буде зростати.

Боротьба з відмиванням коштів та фінансування тероризму з використанням альтернативних систем грошових переказів вимагає синхронізованих дій з боку правоохоронних органів, державної служби фінансового моніторингу і регулюючих / наглядових органів. Зміцнення фінансової стабільності, підвищення довіри до фінансових установ, зниження тарифів грошових переказів у офіційних системах, згорання тіньової економіки позитивно вплинуть на скорочення обсягів операцій в САПГ. Надмірне регулювання може змусити ці системи піти повністю в тінь і зробити їх ще більш уразливими для ризиків відмивання грошей.

Література:

1. Національний банк України. Огляд приватних грошових переказів в Україну [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=19208358>

2. Звіт щодо методології, організації проведення та результатів модульного вибіркового обстеження з питань трудової мірації в Україні / Міжнародна організація праці. Група технічної підтримки з питань гідної праці та Бюро МОП для країн Центральної та Східної Європи. — Будапешт МОП, 2013 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ifrro.org>.

3. Куценко В.О. Тенденції розвитку світової системи грошових переказів / В.О. Куценко // Збірник наук. праць Національного університету ДПС України. — 2010. — № 2. — С. 131—138.

4. Максимович В., Яненко І. Грошові перекази трудових мігрантів як перспективний фінансовий захист інвестиційних потреб держави // Економіст. — № 5, 2015. — С. 25—27.

5. Огієнко А.В., Огієнко М.М. Вплив грошових переказів трудових мігрантів України на розвиток економіки // Наукові праці. Економіка. — Т. 247, № 235. — 2014. — С. 41—44.

6. Підхонний О., Яструбецька Л. Фіскальні аспекти фінансового моніторингу в умовах глобалізації // Вісник Львівського університету. — Серія економічна, 2008. — Вип. 40. — С. 323—326.

7. Побулавець Н.Л. Вплив грошових переказів трудових мігрантів на економіку / Н.Л. Побулавець // Збірник наук. праць Національного університету ДПС України. — 2013. — № 2. — С. 137—143.

8. Роль систем "Хавала" и других аналогичных услуг в отмывании денег и финансировании терроризма. — Октябрь. — 2013. — Доклад Группы разработки финансовых мер борьбы с отмыванием денег (FATF) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.fatf-gafi.org

9. Hyun H. Son. Conditional Cash Transfer Programs: An Effective Tool for Poverty Alleviation? — ERD Policy Brief. — Series No. 51. — July 2008 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.adb.org/sites/default/files/publication/28104/pb051.pdf>

10. Kosse A. and Vermeulen R. Migrants' Choice of Remittance Channel: Do General Payment Habits Play a Role? — DNB Working Papers. — 2 April. — 2013 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.dnb.nl/binaries/Working%20Paper%20375_tcm46-287555.pdf

11. Migrants' remittances from the United Kingdom. — The World Bank. A Greenback 2.0 Report. — July. — 2015.

12. Migrants and Cities: New Partnerships to Manage Mobility. — World Migration Report 2015. International Organization for Migration (IOM) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://publications.iom.int/system/files/wmr2015_en.pdf

13. Migration and remittances: recent developments and outlook. — Migration and remittances team, Development prospects group. — April. — 2015 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.worldbank.org/migration

14. Money Laundering through Money Remittance and Currency Exchange Providers. — 2010. — MONEYVAL and FATF/OECD [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Typologies/RepTyp_MSBS_en.pdf

15. Rees D. Money laundering and terrorism financing risks posed by alternative remittance in Australia. — Australian Institute of Criminology. AIC Reportsd. Research and Public policy. — Series 106. — 2010 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.aic.gov.au

References:

1. National Bank of Ukraine (2015), "Overview of private money transfers to Ukraine", available at: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=19208358> (Accessed 3 October 2015).

2. IFRRO (2013), "Report on methodology and organization of results of modular sample survey on labor miratsii in Ukraine", available at: <http://www.ifrro.org> (Accessed 3 October 2015).

3. Kutsenko, V. (2010), "Trends in global money transfer system", Zbirnyk nauk.prats' Natsional'noho universytetu DPS Ukrainy, vol. 2, pp. 131-138.

4. Maksymovych, V. and Yanenko, I. (2015) "Money transfers of migrant workers as the prospect of financial provision needs of the state investment", Ekonomist, vol. 5, pp. 25-27.

5. Ohienko, A. and Ohienko, M. (2014), "The impact money transfers of labor migrants in Ukraine economic development", Naukovi pratsi. Ekonomika, vol. 235. - pp. 41-44.

6. Pidhonnii, O. and Yastrubetska L. (2008), "Fiskalni aspekti finansovogo monitoringu v umovah globalizatsiyi [Fiscal aspects of financial monitoring in the context of globalization]", Lviv, Ukraine.

7. Pobulavets', N. (2013), "The impact money transfers of labor migrants to the economy", Zbirnyk nauk.prats' Natsional'noho universytetu DPS Ukrainy. vol 2. - pp. 137-143.

8. FATF (2015), "The role of systems "Hawala" and other similar services for money laundering and terrorist financing", available at: <http://www.fatf-gafi.org> (Accessed 3 October 2015).

9. Hyun, H. S. (2008), "Conditional Cash Transfer Programs: An Effective Tool for Poverty Alleviation?", ERD Policy Brief Series vol. 51, available at: <http://www.adb.org/sites/default/files/publication/28104/pb051.pdf>, (Accessed 6 October 2015).

10. Kosse, A. and Vermeulen, R. (2013), "Migrants' Choice of Remittance Channel: Do General Payment Habits Play a Role?", DNB Working Papers, available at: http://www.dnb.nl/binaries/Working%20Paper%20375_tcm46-287555.pdf, (Accessed 4 October 2015).

11. The World Bank (2015), "Migrants` remittances from the United Kingdom", A Greenback 2.0 Report.

12. International Organization for Migration (2015), "Migrants and Cities: New Partnerships to Manage Mobility", available at: http://publications.iom.int/system/files/wmr2015_en.pdf, (Accessed 6 October 2015).

13. Migration and remittances team, Development prospects group (2015), "Migration and remittances: recent developments and outlook", available at: <http://www.worldbank.org/migration>, (Accessed 3 October 2015)

14. MONEYVAL and FATF/OECD (2010), "Money Laundering through Money Remittance and Currency Exchange Providers", available at: http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Typologies/RepTyp_MSBS_en.pdf, (Accessed 4 October 2015).

15. Rees, D. (2010), "Money laundering and terrorism financing risks posed by alternative remittance in Australia", Australian Institute of Criminology. AIC Reportsd. Research and Public policy series 106, available at: <http://www.aic.gov.au>, (Accessed 2 October 2015).

Стаття надійшла до редакції 17.06.2016 р.